

Mythologia, Venise, 1567 - II, 09 : De Plutone

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[17-18\] : De Plutone](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre II

[Mythologia, Francfort, 1581 - II, 09 : De Plutone](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre II

[Mythologie, Paris, 1627 - II, 10 : De Pluton](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre II

[Mythologie, Lyon, 1612 - II, 09 : De Pluton](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Venise, 1567 - II, 09 : De Plutone, 1567

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 17/09/2025 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/811>

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) , Res/4
Ant. 50

Formatin-4

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination 54v°-55v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Pluton](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 25/11/2024

Mythologiarum.

huc solum institutionis ergo sint inservient. At de Neptuno satis, nunc dicamus de Plutone.

De Plutone.

Cap. I X.

Pluto quem inferiorū Deū putarunt antiqui, natus est ex Opī & Saturno: ut dictum est, isque vna cum Ioue militauit, & post varias victorias, certaque gloriarū felices successus cū Ioue & Neptuno iactis sotibus tetrarū mūdiq; totius, vt aiunt, imperiū diuisit: cui Hispaniarum, & locorum omnium ad occidentē solem obtigit imperium. Scripū reliquit Pausanias in Atticis Plutonis & Amphiarai statuas quodā in loco fuisse. Apud Athenienses, vbi Pluto puer à Pace nutrice portabatur. Fama est hūc claves habuisse pro insigni, sicuti sceptrū Ioui, & Neptuno tridens tribuebatur, vt idem Pausanias ait in prioribus Eliacis. Et Orpheus in hymno in Plutonē idē affirmauit his verbis;

Hanc tuas te auctiōnes dācis abnidae amāre.

Pluto qui terræ claves & regna gubernas.

Plutonem præterea fuisse opulentissimū Deū, & in Heberia apud Pyrenæos montes habitare memoriz prodidit Strabo lib. 3. Geographiz. Hunc defunctorū Deum esse crediderūt, quē appellarent Deū terrestrem, cui sacra faciebat pro defunctorum manibus, vt testatur Euripides in Phoenissis;

et sic plū locutora xpī vīs nō videtur ita

est pātētū, q̄d̄ p̄tētū nō vīdētū fūt̄.

Cum iusta soluit mortuis viuis, decet

Deum simul terrestrem honore prosequi.

Quo vero tempore illi sacra huc fierent, Februus vocabatur. Plutonem howeverunt antiqui in currū vehi atrorum equorum, vt testatur Ouidius libro Metamorph. quinto;

Hanc metuens cladem tenebroſā ſede tyrannus

Exierat; currūq; atrorum inuenitus equorum

Ambibat Siculix cautus fundamina terræ.

Aiunt hunc Deum aliquando grauiter tulisse, quod solus omnium Deorum cœlibem & filiis carentem vitam traduceret, cum tanti imperii Deus esset, neque villam inueniret quæ ſibi nuptiū daretur: quippe cum & Iouis eſſet frater, & Deorum omnium opulentissimus. Nulla enim Dea illum ob deformitatem & obscuritatem Regni matritum eſſe ſuum pati poterat. Ille igitur hac opinione, vel, vt verius dicam, hoc animi furore agitatus atrorum equorum currum conſecendit, & in Siciliam peruenit. Ibi forte Proserpinam Ceteris filiam inter ceteras virginis flores colligentem viſam adamauit; quippe cum omnes illas & forma & corporis elegantia antecelleret. Hanc

igitur rapuit, & in currū ad fluvium Chemarum deportauit; vnde ad ſua regna, quæ ſub terris eſſe putantur, deportauit, vt testatur Pausanias in Corinthiacis, & Claudianus tem totam carmine elegantissimo complexus eſt. Magno in honore fuit in Pylo Pluto, templumque eius ibidem magnificissimum, vt ait Strabo libro octavo. Neque procul diſtar a Pylo mons, qui vocatus fuit Menthes, a Menthe Plutonis pelice, quam dolo circumuentam Proserpinæ in herbam horrensem ſui nominis mutauit. Testatur idem Strabo libro nono ad ripas Coralii fluuii, vbi ſacra fiebant Pambrötia, confirmitam fuisse ob myſticam quandam cauſam Plutonis ac Palladis aram communem.

monem. Immolabantur tauri Plutoni, ut testatur Horatius libro secundo carminum;

Non si tricens, quotquot eunt dies,
Amice places illacrymabilem
Plutona tauris.

Scriptum reliquit Strabo libro tertio decimo Plutonium os in Cybirensum regione apud Hieropolim in parvo quodam motis ciuiu fuisse; in quod homo excipi poterat, idque fuisse mirae profunditatis, & admirabilis multo magis potentiae. Nam huic oppositum fuit vallum quadratum, ambitu dimidii fere iugeri, quod nebulosa crassaq; caligine tegebatur, at ori propinquus aer erat innoxius. Quod si aliquid animal ingredieretur, continuo mortiebatur, tauriq; ed adducti itarim cōcidebant. fuit Pluto à Latinis Orcus appellatus, ut scripsit Cice. in actione sexta in Caium Verrem; Hic dolor erat tantus, ut Verres alter Orcus venisse Ennam, & nō Proserpinam asportasse, sed ipsam abripuisse Cererem videretur. Dicitus est autem Pluto, quia diuitias largiatur, ut ait Lucianus in Timone, & Plato in Cratilo his verbis; τοῦτον τὸν πόνον τὸν μεγάλον τὸν διαβόλον τὸν μέγαν τὸν αἰδητόν τὸν μέγαν, ἐπειδὴ τούτος. Plutonis vero nomen ob diuitiarum largitionem, quia diuitiae à terra in lucem emittantur, dictum fuit. quamuis Lucianus in dialogo postea de Lucre, Plutonem dictum putat, οὐ τὸν πόνον τὸν μεγάλον, quia abundet mortuis scilicet. Dicebantur adhuc omnes animæ mortuorum descendere, quas ubi ille acceperat, ineuitabilibus vinculis coercebat implicitas, iudicibusque tradebat iudicandas, atque omnibus pro meritis vel pœnas, vel premia dispensabat. Neque ulli concessum est in uniuerso suo præterquam admodum paucis ad superam regionem reuerti, & id maximis de cau- sit, ut fama est. illius Dei regio turbidissimis & amplissimis fluviis vel ipsis nominibus horrendis interluitur. Desuit cum magno strepitu cocytus, cum rapidissimis flammaturum vndis Phlegethon deuoluitur; ibidem ceno plena est profundissimo & graueolenti Acherusia palus. Quid de squallore cym- bx, porti orisque animarum, deque tremenda illius voce conitruí non dis- simili dicam? Terret altissimis & stridulis latratibus vel longinquos nau- gantes Cerberus triceps, horrent viperinis capillis furix, formidabilis est iudicium iustissimorum severitas, ita ut nemo sit tam sanctus aut integræ vite, qui ad id iudicium accessurus non aliquantulum expauescat. Versum de his in sequenti libro petractabimus. Nunc huius fabule explicationem aggrediamur. Pluto siue elementum sit terra, siue diuitiarum Deus, utroq; nomine filius est Saturni: nam prius omnium architectatus est celum Deus, ex quo natum tempus, in quo reliquum quod erat edifici expletum est. Si diuiti trum Deus rursus sit Pluto, nemini obscurum esse arbitror ci- uitates & regiones per diurnam pacem opibus, & hominum frequētia re- pleri: quare Pax illius merito dicitur fuisse nutrix. Rursus quod fuerit Sa- turni filius, & Iouis tunisque frater, quid aliud hoc est quām genus om- ne diuitiarum ē tempore nasci, & eorti aerisque bonitate ac temperie pro- creari & adiuvari? Dicitur idcirco illi imperium inferorum obtigisse, quo- niam apud occidentis nationes & in Hispania, ut diximus, regnauit, quæ fertilissima est prope omnium prouinciarum, & omnis genetis frugum ple- nissima, præter loca illa, in quibus effodiabantur metallæ, ut testatur Stra- bo libro tertio. Qui vero Plutonem elementum terræ esse putarunt, non solum

Mythologiz.

solum diuinarum Regem, quæ omnes è terra oriuntur, esse crediderunt; sed etiam mortuorum omnium, quia omnia quæ natæ sunt, in ea tandem principia solvantur, è quibus sunt orta; quod etiam ex pressis Licerio libro secundo de Natura Deorum his verbis; Terrena autem vis omnis atque natura Diti patri dedicata est: qui Dis, ut apud Græcos dicitur, quæ & tecidant omnia in terras, & oriuntur è terris. & quoniam quod semel mortuum est nunquam idem reviviscit, inde dictum est ab antiquis quod Pluto habet claves, à quo ita fedes inferorum clausæ sunt, ut exitus nemini patet, sicuti testatur Pausanias in Eliacis. sic idem Proserpinam Cereris filiam rapuit, quia, ut ait Cicero in secundo de natura Deorum, ea est quæ prepedita Grecæ nominatur, & quam frugum semen esse volunt, abconditamque à matre quæcumq; singunt, ut ait Eusebius libro secundo Euangelicæ preparationis. Plutonem esse virtutem terræ, & aliquando terram ipsam, ita scripsit Orpheus in hymno in Plutonem;

10 illam rapuit, quia, ut ait Cicero in secundo de natura Deorum, ea est quæ prepedita Grecæ nominatur, & quam frugum semen esse volunt, abconditamque à matre quæcumq; singunt, ut ait Eusebius libro secundo Euangelicæ preparationis. Plutonem esse virtutem terræ, & aliquando terram ipsam, ita scripsit Orpheus in hymno in Plutonem;

Επειδήτοις γεννηταί προτερίαι οὐτοῖς.

Nam facis ipse homines opulentos fructibus anni.

Attrahit igitur vis terre ad se radices frugum inficiens, quare dictus est Pluto sub terram rapuisse Proserpinam, quadrigis inuenientam, cum per totum annum tempus ad inferiora crescant frugum radices, sic autem quadrigarum nomina expressit Claudianus in 1. lib. de rapto Proserpinæ;

Orpheus crudele micans, Aethonq; sagitta

Octor; & Stygii crudelia gloria Nycteus

Armenti, ditishq; nota signatus Alastor.

Quæ cū singuntur, & alicubi fieri necesse sit, scripsit Orpheus in Attico solo non procul ab Eleusi id contigisse, ut Pluto sub terram sit ingressus, sicuti patet ex his verbis;

Αἰσθάνεται δημόσια τε καὶ νοστρὰ

Νεφελίτες λαμπεῖσι ἀπαράδειγμα τούτῳ μέρει

τετράποδης οὐρανοῦ τῶν ἀπόλειτων φύσεων αἴρει.

Δύον διωρίσει, τελείης μέλαγχη δίτει.

Pluto tibi castæ Cereris, nam filia quondam

Cum legeret flores in prato rapta quadrigis

Imposita est; & Cecropium portata sub antrum,

Huc ubi Eleusis adevit, ubi nigri ianua Ditis.

Enimvero non solum de rebus gestis, quæ Ditis inferis tribuuntur, hæc intelligenda sunt, sed multo magis ad mores hominum, virtutem institutionem pertinent. Nam quibus curis torquentur, quantisque molestiarum fluctibus agitantur diuinitum animi? excitas enim mentis prius occupet mortalium animos necesse est, quam opes acquirantur: pro quibus diu laborandum est cum brevissima futura sit, aut etiam nulla aliquando partarum rerum fructio. Quas tamen si quis brevi comparare studeat, ad omnem probitatem & innocentiam conniveat oportet, omnemque impunitatem induat & crudelitatem, cum primum ingentium opum desiderio capiuntur. illud autem significatur per illorum equorum nomina, quibus vehebatur Pluto, cum sine sceleribus nemo prorsus brevi ditescere possit. atque de Plutone satius, nunc de Pluto pertraçtemus.

De